

ครอบครัวและฐานการเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรมของครอบครัวไทยในภาคใต้*

Thai Families Engaged in Culturally Based Traditional Learning in Southern

ปิยะธิดา ขจรชัยกุล**

Piyathida Khajornchaikul

ภาควิชาอนามัยครอบครัว คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Department of Family Health Faculty of Public Health Mahidol University

Email: Piyathida.kha@mahidol.ac.th

Received: November 19, 2025

Revised: November 22, 2025

Accepted: November 25, 2025

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาครอบครัวและฐานการเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรมของครอบครัวไทยในภาคใต้ของประเทศไทย ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์จำนวน ๒๙๙ คน ในพื้นที่ที่มีการขับเคลื่อนงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนและมีการทำโครงการหรือมีกิจกรรมด้านครอบครัว ซึ่งกิจกรรมนั้นตรงตามเกณฑ์ดัชนีชี้วัดครอบครัวอบอุ่นอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว บทบาทหน้าที่ และการพึ่งพาตนเอง และมีองค์ประกอบในด้านการปฏิบัติ การปรับใช้และการคงอยู่ของประเพณี วัฒนธรรมในชุมชน นำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา พบว่า บทบาทหน้าที่และการปฏิบัติตนตามประเพณี วัฒนธรรม มีจำนวนเท่ากัน คือการดูแลเด็กวัยร่น มากที่สุด ๘๙.๖% รองลงมาคือ การดูแลเด็กอายุมากกว่า ๖ ปี ถึง ๑๓ ปี ๘๗.๖% ด้านการนำมาปรับใช้ในวิถีชีวิตประจำวันคือ สอนลูกหลานให้คิดดี พูดดี ทำดี มีคุณธรรม ไม่ผิดคลองคองธรรม ๕๙.๙ % และสุดท้ายการให้ประเพณีวัฒนธรรมอยู่อย่างยั่งยืน คือชวนคนในชุมชนมาปฏิบัติตามประเพณี ๒๘.๑% ข้อเสนอแนะ หน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว ควรจัดกิจกรรมเชิงประเพณี วัฒนธรรมที่จะช่วยให้ครอบครัวได้รวมกลุ่มกัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาครอบครัว

คำสำคัญ: เด็ก; ครอบครัว; ประเพณี; วัฒนธรรม; ฐานการเรียนรู้

* ผู้วิจัยขอขอบคุณหัวหน้าครอบครัวหรือผู้แทนครอบครัวที่สละเวลาเข้ามาเข้าร่วมงานวิจัยที่มีประโยชน์ ในครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ประสานงานพื้นที่ ๓ จังหวัด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสมาคมครอบครัวศึกษาแห่งประเทศไทย ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัย

** รศ.ดร.ปิยะธิดา ขจรชัยกุล Assoc.Prof.Dr.Piyathida Khajornchaikul คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล Public Health Mahidol University

Abstract

The purpose of this research was to study Thai families engaged in Culturally based traditional learning in southern Thailand. A quantitative research design, 299 A self – administered questionnaire was used to collect data from families in areas where the Community Family Development Center was active. These areas had activities or family – related project that met at least one of the three indicators of the Worm families’ concepts: family relationship, family role and self-sufficiency of family. The study also included components related to practice, application cultural for dairy life, and sustainability of traditional culture with in the community. Descriptive statistics were used for data analysis.

The research finding reveled that, in term of the role and practicing traditional were found to be the same level. The most prominent aspect was the role of caring for adolescence 89.6%, and followed by caring for child aged over 6 – 13 years old 87.6%. Regarding the application of cultural practice in dairy life for children was teaching for think well, making wishes, do good deeds, and fostering moral behavior 59.9%. Finally, for cultural sustainable in community 28.1% of families encouraged community members to participate in cultural and traditional activities. The study suggests that local governments and families should collaborate to promote culture and traditional activities, therefor strengthening relationships and preventing family related problems.

Keywords: Children; Family; Culture; Tradition; Learning

บทนำ

ผลจากนโยบายส่งเสริมด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการสร้างเสริมความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกันไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศไทยและการกระจายตัวของเขตเมืองไปสู่จังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย จึงเป็นปัจจัยผลักดันให้ประชากรวัยแรงงานย้ายถิ่น ทั้งนี้การย้ายถิ่นภายในประเทศไทยส่งผลกระทบต่อชีวิตตั้งแต่เริ่มมีการประกาศใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นต้นมา ทำให้ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงจากสังคมด้านเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักไปสู่สังคมอุตสาหกรรมและการบริการ โดยดึงดูดกำลังแรงงานจากภาคการเกษตรในพื้นที่ชนบทไปยังพื้นที่เขตเมือง ด้วยสภาพ

เหล่านี้จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวที่หลากหลายยิ่งขึ้น^๑ ทำให้ครอบครัวไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน เป็นครอบครัวที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น อัตราเด็กเกิดใหม่ลดลง คนในครอบครัวมุ่งทำงานและให้คุณค่ากับเงินตรา เป็นสังคมแบบปัจเจกชน ต่างคนต่างอยู่ดำรงชีวิตแบบโดดเดี่ยวและใช้ชีวิตตามสุขนิยม จึงทำให้ครอบครัวในสังคมไทยต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และครอบครัวมีการหย่าร้างเพิ่มสูงขึ้น ครอบครัวเกิดปัญหาความรุนแรงเพิ่มขึ้นจากเดิม ฯลฯ^{๒, ๓, ๔}

ครอบครัวแต่ละครอบครัวยังคงมีบทบาทสำคัญที่มีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน ให้เจริญเติบโตก้าวหน้าเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและเป็นพลเมืองที่ดีของโลก^๕ นอกจากนี้ ครอบครัวยังมีบทบาทในการส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เป็นแบบอย่างที่ดีในการตอบสนองความต้องการของเด็ก ทำให้เด็กเจริญเติบโตก้าวหน้าต่อไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดี^๖ การอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวตั้งแต่เด็กอยู่ในระดับปฐมวัย นอกเหนือจากจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่ดีแล้ว สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็กและวัฒนธรรมการเลี้ยงดูเด็กยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อเด็ก^๗

ในสังคมเล็ก ๆ ที่เรียกว่าครอบครัว แต่ละครอบครัวจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันตั้งแต่โครงสร้างครอบครัว รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู เศรษฐฐานะและการใช้ภาษาเฉพาะในครอบครัว สิ่งเหล่านี้ถือเป็นวัฒนธรรมในครอบครัวนั้น ๆ ดังนั้น วัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเด็กและจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเจริญเติบโตได้เหมาะสม วัฒนธรรมจะช่วยให้เกิดความรู้สึกในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเป็น

^๑ กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, รายงานสถานการณ์ประชากรไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ โฉมหน้าครอบครัวไทย ยุคเกิดน้อยอายุยืน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://thailand.unfpa.org/th/state-thailand-population-r> [๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๘].

^๒ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) ประเทศไทย, การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙ (MICS), ฉบับสมบูรณ์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.unicef.org/thailand/th/reports> [๒๕๖๕].

^๓ สถาบันการศึกษาเพื่อการพัฒนา(IFD), ข้อมูลพื้นฐานประกอบกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อฉายภาพฉากทัศน์ใน ๒๐ ปีข้างหน้า, โครงการวิจัยภาพอนาคตของสถานที่ทำงานในประเทศไทยในปี ๒๕๗๔, (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๕).

^๔ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์, ชุดข้อมูลความเป็นเมืองกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม, กระทรวงพัฒนาการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ๒๕๖๕).

^๕ ปิยะธิดา ขจรชัยกุล, การพัฒนาเด็กและครอบครัว, (นครปฐม: เมตตาปรินต์ติ้งจำกัด, ๒๕๖๐.)

^๖ สถาบันพัฒนาอามัยเด็กแห่งชาติ, กรมอนามัย, กระทรวงสาธารณสุข, สรุปผลการดำเนินงาน, โครงการส่งเสริมพัฒนาการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุรอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๖๑.)**

^๗ M. H. Bornstein, Cultural Approaches to Parenting, *Parent Science Practice*, Vol.1 No. 12(2-3) (2012): 212-221.

อัตลักษณ์และเป็นความภาคภูมิใจในเชื้อชาติ นอกจากนี้วัฒนธรรมยังเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถนำไปสู่การนับถือตนเอง และทำให้เกิดความสุข^๙

อย่างไรก็ตามถึงแม้โลกยุคใหม่จะมีความเจริญก้าวหน้าในวัตถุ แต่รากฐานของวัฒนธรรม และประเพณี ยังเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการยึดเหนี่ยวจิตใจของครอบครัวไทย เนื่องจากประเพณี วัฒนธรรมแสดงถึงอดีตที่มีความเจริญมาช้านานของสังคมไทย เป็นตัวบ่งบอกถึงความเจริญมีอารยธรรมและมีเกียรติทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ ถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของคนไทย แสดงว่าไทยนั้นมีลักษณะเป็นของตนเอง ไม่ได้ลอกเลียนแบบหรือยืมมาจากชาติอื่น วัฒนธรรมและประเพณีตัวเชื่อมความรู้สึกของคนไทยในชาติให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิดความสนิทสนมกลมเกลียวและเสริมความมั่นคงของประเทศ^๙ รัฐบาลพยายามผลักดันให้กระทรวงวัฒนธรรมนำมิติทางวัฒนธรรมมาขับเคลื่อนนโยบาย โดยการนำวัฒนธรรมมาใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ ภาพลักษณ์และเกียรติภูมิของไทยในเวทีโลก นอกเหนือจากการใช้เศรษฐกิจมาขับเคลื่อนด้วย “การใช้ปัญญา” สร้างคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” เป็น “สังคมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน” และพนักงำนกำลังสานพลังประชารัฐ โดยกำหนดจุดเน้นคือ การอนุรักษ์พัฒนาและสืบสานมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรม การส่งเสริมอัตลักษณ์ไทยและความเป็นไทย^{๑๐} สถาบันครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งในสังคม ความมั่นคง และเป็นปีกแผ่นของครอบครัว แสดงถึงคุณภาพของประชากร หากสถาบันครอบครัวอ่อนแอจะยิ่งช่วยสร้างพื้นฐาน สร้างความเข้มแข็ง และสร้างคน เพื่อเตรียม พร้อมให้คนเจริญเติบโตเป็นคนดีมีคุณภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ในงานวิจัยนี้ เพื่อศึกษาครอบครัวกับฐานการเรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรมของครอบครัวในภาคใต้ ประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการสัมภาษณ์กับตัวแทนครอบครัวจำนวน ๒๙๙ คน ในพื้นที่ที่มีการขับเคลื่อนงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) และมีการทำโครงการหรือกิจกรรมด้านครอบครัวในชุมชนในภาคใต้ซึ่งได้แก่จังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุงและจังหวัดตรัง และกิจกรรมนั้นตรงตามเกณฑ์ดัชนีชี้วัดครอบครัวอบอุ่นอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว บทบาทหน้าที่

^๙ L. M. Laosa, Child Care and the Culturally Different Child. *Child Care Quarterly*, 1974 Vol. 3 No 4, 214 – 224 ; L, Johnson, J. Radesky, & B. Zuckerman, Cross- cultural Parenting: Reflections on Autonomy and Interdependence. *Pediatric*. No.131 No.4 (2013) :631-633.

^{๑๐} รัชนี เศรษฐโฐ, *โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย*, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๒)

^{๑๑} กระทรวงวัฒนธรรม, *นโยบายและยุทธศาสตร์, ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย*, พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔.

และการพึ่งพาตนเอง^{๑๑} และเพิ่มองค์ประกอบด้านการปฏิบัติอีก ๓ ด้านคือ ด้านการปฏิบัติตนของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อ ด้านความคิดเห็นแบ่งเป็นด้านการนำมาปรับใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน และด้านการให้ประเพณีวัฒนธรรม อยู่อย่างยั่งยืนในชุมชน

เครื่องมือประกอบด้วย

- ๑) แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล
- ๒) แบบสัมภาษณ์การปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อ
- ๓) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อของชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา นำเสนอด้วยคำร้อยละ

ผลการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน ๒๐๘ คน (๖๙.๘ %) เพศชายจำนวน ๙๐ คน (๓๐.๒%) มีอายุอยู่ระหว่าง ๔๐ – ๔๙ ปี จำนวน ๑๐๔ คน (๓๕ %) ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาจำนวน ๘๑ คน (๒๘.๗ %) สถานภาพสมรสจำนวน ๑๘๙ คน (๖๓.๔ %) ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธจำนวน ๒๕๒ คน (๘๓.๗ %) ประกอบอาชีพส่วนใหญ่ ทำสวนจำนวน ๘๐ คน (๒๖.๘ %) รองลงมาคือเกษตรกรกรรมและรับจ้างจำนวนเท่า ๆ กัน คือ ๕๘ คน (๑๙.๕ %) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ๕,๐๐๑ – ๑๐,๐๐๐ จำนวน ๑๖๗ คน (๕๙.๙ %)

การสัมภาษณ์เกี่ยวกับ บทบาทหน้าที่ของครอบครัว พบว่า บทบาทด้านการดูแลเด็กวัยรุ่น มากที่สุดจำนวน ๒๖๗ คน (๘๙.๖ %) รองลงมาคือ การดูแลเด็กอายุมากกว่า ๖ ปี ถึง ๑๓ ปีจำนวน ๒๖๑ คน (๘๗.๖ %)

ด้านการปฏิบัติตนของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การดูแลเด็กวัยรุ่น ๒๖๗คน (๘๙.๖ %) รองลงมาคือการดูแลเด็กอายุมากกว่า ๖ ปี ถึง ๑๓ ปีจำนวน ๒๖๑ คน (๘๗.๖ %) ในตารางที่ ๑

ด้านการนำมาปรับใช้ในวิถีชีวิตประจำวันคือ สอนลูกหลานให้คิดดี พูดดี ทำดี มีคุณธรรม ไม่ผิดครรลองคลองธรรมมากที่สุด ๑๗๐ คน (๕๙.๙ %) รองลงมาประเพณีวัฒนธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิตช่วยปรับเปลี่ยนตนเองและครอบครัว ให้มีชีวิตที่ดีงาม มีความสุขจำนวน ๓๕ คน (๑๑.๗ %) ในตารางที่ ๒

^{๑๑} จิตตินันท์ เดชะคุปต์, การศึกษาและพัฒนาดัชนีครอบครัวอบอุ่นของประเทศไทย, ครอบครัวอบอุ่น...พลังการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย, เอกสารประกอบการประชุมวิชาการด้านครอบครัวระดับชาติ ประจำปี ๒๕๕๗.

ด้านการให้ประเพณีวัฒนธรรม อยู่อย่างยั่งยืน พบว่าคำตอบคือชนวนคนในชุมชนมาปฏิบัติตามประเพณี จำนวน ๘๔ คน (๒๘.๑ %) รองลงมาคือชนวนคนในครอบครัวมาปฏิบัติตามประเพณี ๑๘.๑ % ในตารางที่ ๓

ตารางที่ ๑ จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ แจกแจงตามการปฏิบัติของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อ

ลักษณะการปฏิบัติ	จำนวนที่ปฏิบัติ (ร้อยละ)
การดูแลหญิงตั้งครรภ์ (n = ๒๙๙)	๒๐๙ (๖๙.๙)
การเกิดของเด็ก (n = ๒๙๓)	๒๐๔ (๖๙.๖)
การดูแลหญิงหลังคลอด (n = ๒๙๘)	๒๒๓ (๗๔.๘)
การดูแลเด็กทารก (ต่ำกว่า ๑ ปี) (n = ๒๙๖)	๑๖๘ (๕๖.๘)
การดูแลเด็กอายุ ๑ ถึง ๖ ปี (n = ๒๙๒)	๑๐๓ (๓๕.๓)
การดูแลเด็กอายุมากกว่า ๖ ปีถึง ๑๓ ปี (n = ๒๙๘)	๒๖๑ (๘๗.๖)
การดูแลเด็กวัยรุ่น (n = ๒๙๘)	๒๖๗ (๘๙.๖)
การดูแลผู้สูงอายุ (n = ๒๙๙)	๒๔๔ (๘๑.๖)
การดูแลเมื่อมีเคราะห์หรือเจ็บป่วย (n = ๒๙๖)	๑๘๕ (๖๒.๕)
การดูแลเกี่ยวกับการรักษาโรค (n = ๒๙๗)	๒๐๕ (๖๙.๐)
การประกอบอาชีพ (n = ๒๙๕)	๘๓ (๒๘.๑)
การแต่งงาน (n = ๒๙๗)	๕๕ (๑๘.๕)
การช่วยเหลือกันในชุมชน (n = ๒๙๕)	๑๐๐ (๓๓.๙)
การสักการะบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว (n = ๒๙๖)	๒๓๙ (๘๐.๗)
การผูกมิตร (n = ๒๙๖)	๒๖ (๘.๘)

ตารางที่ ๒ จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ แจกแจงตามผลด้านการนำมาปรับใช้ในวิถีชีวิตของครอบครัว

ผลด้านการนำมาปรับใช้ในวิถีชีวิตของครอบครัว (n = ๒๙๙)	จำนวน (ร้อยละ)
๑. สอนลูกหลานให้คิดดี พูดดี ทำดี มีคุณธรรม ไม่ผิดคลองคองธรรม	๑๗๐ (๕๖.๙)
๒. เป็นหลักในการดำเนินชีวิต เพื่อปรับเปลี่ยนตนเองและครอบครัว ให้มีชีวิตที่ดีงาม มีความสุข	๓๕ (๑๑.๗)
๓. สอนคนในครอบครัว โดยการเป็นตัวอย่างที่ดี พาเข้าร่วมกิจกรรม	๒๙ (๙.๗)
๔. สอนเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในสังคม มารยาทในสังคม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รับผิดชอบหน้าที่	๑๕ (๕.๐)
๕. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน	๑๔ (๔.๗)
๖. สอนลูกหลานให้เคารพผู้สูงวัย มีสัมมาคารวะ เชื่อฟังผู้ใหญ่	๑๓ (๔.๓)
๗. สอนลูกเรื่องการทำได้ดี	๑๑ (๓.๗)
๘. สอนลูกหลานให้สืบทอดประเพณี วัฒนธรรม	๖ (๒.๐)
๙. สอนลูกให้มีความรัก ความสามัคคีในครอบครัว	๕ (๑.๗)

๑๐. การอ่อนน้อมถ่อมตน	๕ (๑.๗)
๑๑. สอนลูกให้รู้จักการให้อภัย การปล่อยวาง การขอโทษ การขอบคุณ	๔ (๑.๓)
๑๒. สอนลูกให้รู้จักการคบเพื่อน	๒ (๐.๗)
๑๓. สอนลูกหลานให้เคารพและปฏิบัติตามประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของชุมชน	๒ (๐.๗)
๑๔. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา	๒ (๐.๗)
๑๕. การดำรงชีวิตแบบพอเพียง	๒ (๐.๗)
๑๖. การทำตนให้อยู่ในความดีงาม มีความเกรงกลัวต่อบาป ไม่ล่วงเกินประเพณี วัฒนธรรม	๒ (๐.๗)
๑๗. สอนลูกหลานให้เข้าวัด ปฏิบัติธรรม	๒ (๐.๗)
๑๘. สอนลูกให้รู้จักการทดแทนบุญคุณ คุณแลพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย คุณแลผู้สูงอายุ	๑ (๐.๓)
๑๙. การปกครอง การแก้ปัญหาของสังคม	๑ (๐.๓)

ตารางที่ ๓ จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ แจกแจงตามการเผยแพร่ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของครอบครัว

การเผยแพร่ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของครอบครัว (n = ๒๙๙)	จำนวน (ร้อยละ)
๑. ชวนคนในชุมชนมาปฏิบัติตามประเพณี	๘๔ (๒๘.๑)
๒. ชวนคนในครอบครัวมาปฏิบัติตามประเพณี	๕๔ (๑๘.๑)
๓. เล่าเรื่อง ถ่ายทอด สอนให้แก่คนในชุมชน	๔๐ (๑๓.๔)
๔. เล่าเรื่อง ถ่ายทอด สอนให้แก่คนในครอบครัว	๒๙ (๙.๗)
๕. ประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปมาปฏิบัติตามประเพณี	๑๔ (๔.๗)
๖. เผยแพร่ทางโซเชียลมีเดีย	๑๑ (๓.๗)

อภิปรายผล

ตัวชี้วัดของครอบครัวอบอุ่น ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ สัมพันธภาพในครอบครัว และการพึงพาตนเองแต่สำหรับผลจากงานวิจัยนี้หนึ่งในตัวชี้วัดของครอบครัวอบอุ่นที่เด่นที่สุดคือบทบาทหน้าที่ของครอบครัวและการปฏิบัติตนของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อ มีจำนวนเท่า ๆ กัน คือมีการดูแลเด็กวัยรุ่นมากที่สุด คิดเป็น ๘๙.๖% รองลงมาคือ การดูแลเด็กอายุมากกว่า ๖ ปี ถึง ๑๓ ปี มีจำนวน ๘๗.๖% (ตารางที่ ๑) ซึ่งอาจคาดหมายได้ว่าครอบครัวที่อยู่ในพื้นที่ ๓ จังหวัดอันประกอบด้วย จังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง และจังหวัดตรังน่าจะมีบุตรหลานอยู่ในช่วงวัยรุ่นมากกว่าวัยอื่น ๆ วัยรุ่นเป็นวัยที่เรียกว่าเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ วัยรุ่นต้องการให้ผู้ใหญ่เข้าใจและปฏิบัติกับตนเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังเป็นวัยที่อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่ายและรวดเร็ว พฤติกรรมบางครั้งจะเหมือนเด็กจึงอาจจะมีอารมณ์ไม่เชื่อฟังต่อต้าน ในขณะที่เดียวกันบุตรหลานที่อยู่ในระยะเวลาที่เป็นวัยรุ่นบางส่วนคงมีการย้ายโรงเรียนจากระดับประถมศึกษาไปสู่โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาทำให้ต้อง

ปรับตัวกับสังคมใหม่ ๆ ในขณะที่บางส่วนอาจไม่ได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นจึงทำให้ครอบครัวรู้สึกเป็นห่วงและวิตกกังวลว่าจะเกิดปัญหาได้มากกว่าวัยอื่น ๆ^{๑๒, ๑๓}

ด้านการนำมาปรับใช้ในวิถีชีวิตประจำวันคือ สอนลูกหลานให้คิดดี พูดดี ทำดี มีคุณธรรม ไม่ผิดครรลองคลองธรรมมากที่สุด มีจำนวน ๕๔.๔ % (ในตารางที่ ๒) จากแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์ในทุกมิติและทุกช่วงวัยให้เป็น คนดี คนเก่ง มีความสุขทั้งกาย ใจ และสติปัญญา รวมทั้งพัฒนาระบบนิเวศต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสถาบันต่าง ๆ ที่จะหล่อหลอมคนไทยให้มีศักยภาพโดยมีจุดเริ่มต้นที่ครอบครัว ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนให้พ่อแม่เป็นแบบอย่าง อบรมเลี้ยงดูขัดเกลาบุตรธิดาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ^{๑๔} รวมทั้งการสร้างครอบครัวให้มีความพร้อมและมีความมั่นคงทางจิตใจที่จะช่วยปกป้องคุ้มครองครอบครัวให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข^{๑๕} นอกจากนี้ ครอบครัวในสังคมไทยส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่นับถือศาสนาพุทธ ดังนั้นหลักคำสอนในการอบรมเลี้ยงดูเด็กจึงยังคงยึดมั่นคำสอนทางศาสนาที่จะอบรมสั่งสอนลูกหลานให้ประพฤติ ปฏิบัติให้เป็นคนดี มีคุณธรรมตั้งแต่เยาว์วัยจนถึงวัยรุ่น ด้วยเชื่อว่าการอบรมสั่งสอนให้ยึดมั่นในสิ่งที่ดี เป็นคนดีและสามารถหาเลี้ยงชีพตัวเองได้ ไม่เป็นภาระหรือสร้างปัญหาให้กับครอบครัวและสังคม^{๑๖}

ส่วนด้านการให้ประเพณีวัฒนธรรม อยู่อย่างยั่งยืน พบว่าคำตอบคือชวนคนในชุมชนมาปฏิบัติตามประเพณี มีจำนวน ๒๘.๑% อาจกล่าวได้ว่าการจะให้ประเพณีวัฒนธรรมมีความยั่งยืนได้ตลอดไป คนในสังคมโดยเฉพาะครอบครัวควรเป็นจุดเริ่มต้นในการอบรมสั่งสอน ขัดเกลาให้เด็กรู้สึกถึงความสำคัญในประเพณีวัฒนธรรม และเป็นแบบอย่างที่จะให้เด็กเรียนรู้และจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อการช่วยให้เด็กซึมซับสิ่งดี ๆ และจะแผ่ขยายไปยังผู้อื่นและในชุมชนที่ครอบครัวนั้นอยู่อาศัย เพื่อให้ทุกคนในชุมชนมาร่วมมือร่วมใจปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรม^{๑๗}

^{๑๒} ชมรมจิตแพทย์และวัยรุ่นแห่งประเทศไทย, คู่มือการเลี้ยงลูก ตอนวัยรุ่น, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.rcpsych.org/cap/book04.php> [๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๘]

^{๑๓} ปิยะธิดา ขจรชัยกุล, ๒๕๖๐.

^{๑๔} ราชกิจจานุเบกษา, ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐. [ออนไลน์], แหล่งที่มา : https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF

^{๑๕} กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, นโยบายและยุทธศาสตร์ การพัฒนาสถาบันครอบครัว (๒๕๖๐-๒๕๖๘), (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพัฒนาการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ๒๕๖๐).

^{๑๖} บุชราภรณ์ บุญเอียดและสุปรียา ชำนาญพุมพิพร, "การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่น", วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, เล่ม ๑ ปีที่ ๖, (๒๕๖๖) : ๗๕ – ๘๗.

^{๑๗} จรรยา สุวรรณทัต, ระบบครอบครัวกับระบบสังคม: จิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๗).

ข้อเสนอแนะ

สังคมของครอบครัวในชุมชนภาคใต้ของประเทศไทย ยังให้ความสำคัญกับครอบครัวที่มีเด็กและเยาวชน ด้วยการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ดังนั้นหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวควรจัดกิจกรรมเชิงประเพณี วัฒนธรรมที่จะช่วยให้ครอบครัวได้รวมกลุ่มกัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวในพื้นที่

บรรณานุกรม

- กระทรวงวัฒนธรรม. **นโยบายและยุทธศาสตร์. ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔.**
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. **นโยบายและยุทธศาสตร์ การพัฒนาสถาบันครอบครัว (๒๕๖๐-๒๕๖๘).** กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพัฒนาการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ๒๕๖๐.
- จรรยา สุวรรณทัต. **ระบบครอบครัวกับระบบสังคม: จิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ ๓. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๗.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. **การศึกษาและพัฒนาดัชนีครอบครัวอบอุ่นของประเทศไทย. ครอบครัวอบอุ่น... พลังการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการด้านครอบครัวระดับชาติประจำปี ๒๕๕๗.**
- บุษราภรณ์ บุญเอียดและสุปรียา ชำนาญพุฒิพร. "การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่น". **วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๖ (๒๕๖๖) : ๗๕ - ๘๗.**
- ปิยะธิดา ขจรชัยกุล. **การพัฒนาเด็กและครอบครัว. นครปฐม: เมตตาปริ้นติ้งจำกัด, ๒๕๖๐.**
- รัชณี เศรษฐ์. **โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๒.**
- สถาบันการศึกษาเพื่อการพัฒนา (IFD). **ข้อมูลพื้นฐานประกอบกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อฉายภาพฉากทัศน์ใน ๒๐ ปีข้างหน้า. โครงการวิจัยภาพอนาคตของสถานที่ทำงานในประเทศไทย ในปี ๒๕๗๔. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๕.**
- สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ. กรมอนามัย. กระทรวงสาธารณสุข. **สรุปผลการดำเนินงาน. โครงการส่งเสริมพัฒนาการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุรอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๖๑.**
- สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์. **ชุดข้อมูลความเป็นเมืองกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. กระทรวงพัฒนาการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ๒๕๖๕.**
- L. M. Laosa, Child Care and the Culturally Different Child. **Child Care Quarterly. Vol. 3 No. 4. (1974): 214-224.**

L, Johnson, J. Radesky, & B. Zuckerman, Cross- cultural Parenting: Reflections on Autonomy and Interdependent. **Pediatric**. Vol.131 No. 4 (2013) : 631-633.

M. H. Bornstein. Cultural Approaches to Parenting. **Parent Science Practice**. Vol.1 No. 12 (2-3) (2012) : 212–221.

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย.รายงานสถานการณ์ประชากรไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ โฉมหน้าครอบครัวไทย ยุคเกิดน้อยอายุยืน. [ออนไลน์]. แหล่งที่ : <https://thailand.unfpa.org/th/state-thailand-population-r> [๒๕๕๘].

ชมรมจิตแพทย์และวัยรุ่นแห่งประเทศไทย. คู่มือการเลี้ยงลูก ตอนวัยรุ่น. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.rcpsych.org/cap/book04.php> [๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๘].

ราชกิจจานุเบกษา. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF [๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๘].

สำนักงานสถิติแห่งชาติ,สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) ประเทศไทย. การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙ (MICS) ฉบับสมบูรณ์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.unicef.org/thailand/th/reports> [๒๕๖๕].